34284/p

42550
41

I. N. D. E. D. N. J. C.

HOMINEM haut commode dici

MICROCOSMUM

DISSERTATIONE PUBLICA

Ad Geneſ I. 26. & ex eo GREGORII NYSSENI

Duas Orationes in h. l. Ejusdemq; Libr.

de Opificio Hominis C. XVI.

Divina Favente Gratia

IN ALMA VIADRINA

expoſitum

PRÆSIDE

JOH. CHRISTOPH. BECMANO,

SS. THEOL. D. & P. P. O. FACULTATISque SUÆ ac UNIVERSITATIS SENIORE,

à

CHRISTIANO GODOFREDO LUDECO,

Francofurtano Marchico,

IN ACROATERIO MAJORI

A. d. XXV. Januar. A. MDCCXVI.

FRANCOFURTI ad VIADRUM,

Literis JOHANNIS CHRISTOPHORI SCHWARTZII.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

DISSERTATIO
HOMINEM haut commode dici
MICROCOSMUM.
Ad *Geneſ. I. 26.* &. ex eo GREGORII NYSSENI duas Orationes *in h.l.* Ejusdemq; Libr. *de Opificio Hominis* c. XVI.

CAPUT I.
VARIUS USUS HUJUS Nominis ejusq; Rationum recenſio.

I. *INtroductio Generalis.*

II. *Eſſe fœtum Philoſophiæ Ethnicæ; Verba Ariſtotelis, Galeni, Olympiodori, Solini, Manilii, Chalcidii, Philonis Judæi, Clementis Alexandrini, Gregorii Nazianzeni, Arnobii: Scriptores de hac materia.*

III. *Generalia de Ratione hujus Nomenclaturæ: Serapidis Ægyptii jactantia: Vana Stoicorum Opinio,* Deum eſſe Animam Mundi, Mundum DEI Corpus; *Et recentiorum,* Mundum eſſe infinitas Particulas Eſſentiæ Divinæ.

IV. *Plutarchi ratio, eàdemque verbis recentiorum quorundam illuſtrata.*

V. Cœli, Planetarum, *Signorum Zodiaci cum Homine comparatio: Cur Sol*

Sol Cor Mundi *dictus*? VI. Terræ *cum Corpore Humano Analogia; Tertulliani, Piſtorii, Athan. Kircheri Explicatio.* VII. *Homo* Planta Cœleſtis *Platoni & aliis;* Planta Inverſa *Ariſtoteli, hujusque gemina Demonſtratio.* IIX. *Voſſii Annotatio de* Meteororum *in Homine exiſtentia: Quercetani de iisdem Verba.* IX. *Temperamentum Gregorii Nazianzeni, Manilii, Julii Firmici in his Parallelismis.* X. *Richeomi ſententia, Hominem* non Mundum Parvum, ſed Mundum Magnum *dicendum eſſe.* XI. Keckermanni *Ingenioſa Conciliatio.*

I.

Κ*αταβάσει* Divinæ, quam *Anthropopathiam* diximus, quave Ter-Optimus Deus, ut Imbecillitati humanæ conſuleret, ſimilitudinem Partium & Actionum Humanarum ad ſe transferri dignatus fuit, proxima eſt *Similitudo Hominis cum Creaturis*, quam ipſi non tantum cum aliquibus, ſed præcipue cum toto Complexu earum, adeoque Univerſo Mundo intercedere Viri Docti paſſim annotarunt, introductis eam in rem non illepidis Nominibus *Microcoſmi & Macrocoſmi, ſeu Minoris ac Majoris Mundi*, alteriusve ad alterum Analogia: Quibus proinde Nos etiam Symbolum noſtrum adjiciemus, expoſituri quid hac in materia maxime conveniens eſſe opinemur.

II.

Initio itaque indicandum eſt, hanc ſeu Sententiam, ſeu Formulam loquendi *fœtum eſſe Philoſophiæ Ethnicæ*, Sacræ Scripturæ prorſus ignotum,

pri-

primumque ejus Autorem perhiberi Democritum, notante *Nancelio L. I. c.* 1. Poſt quem in Scripta aliorum Philoſophorum paſſim tranſiit: Ita n. Ariſtoteles *IIX. Phyſ. c.* 2. ubi de Motu agit: Ει δὲ ἐν ζώῳ τοῦτο δυνατὸν γίγνεσθαι, τί κωλύει τὸ αὐτὸ συμβῆναι κατὰ τὸ πᾶν, εἰ γὰρ ἐν μικρῷ κόσμῳ γίνεται, καὶ ἐν μεγάλῳ. *Quod ſi id in Animali fieri poteſt, quid prohibet, ut in univerſo etiam idem fiat; Nam ſi in* Parvo fit mundo, *& in* Magno *etiam fiet.* Galenus *L. III. de uſu Partium c.* 10. *Maximum & pulcherrimum eorum quæ ſunt eſt Mundus, quis vero non dicet? Sed etiam Animal* veluti Parvum quendam Mundum eſſe *ajunt Viri Veteres Naturæ Periti, eandem namque in ambobus invenies Sapientiam Creatoris.* Quos tamen non de Homine in ſpecie, *ſed de Animali in genere* loqui in ipſis modo adductis verbis liquido claret. Aſt de Homine in ſpecie *Olympiodorus in L. I. Meteor. Ariſtot.* Ἔστιν ἡ ἡμέρα μικρὸς ἐνιαυτὸς, ὥσπερ ἄνθρωπος μικρὸς Κόσμος. *Dies eſt Annus Parvus, ſicuti Homo Parvus Mundus.* Solinus: *Phyſici Hominem* Minorem Mundum *eſſe judicarunt.* Manilius Mundum ſimpliciter vocat: *Quid mirum noſcere* Mundum ſi *poſſint Homines, quibus eſt & Mundus in ipſis Exemplumque DEI quisque eſt in Imagine Parva.* Chalcidius *Brevem Mundum* eodem ſenſu dixit *Comm. in Platonis Timæum* f. 291. edit. *Meurſii: Eſt in Corporibus noſtris Aquæ portio, & item Aeris, nec non Ignis & Terræ, Unde opinor* Hominem Mundum Brevem *à Veteribus appellatum, nec immerito: Quia* totus Mundus & item Homo totus *ex iisdem ſunt Omnibus, Corpore quidem easdem Materias habente, Animam vero unius ejusdemque naturæ.* Nec Judæis ignota fuit hæc loquendi ratio, é quibus *Philo Judeus eodem modo L de Plantatione Noe:* Ἴδωμεν ὃν τρόπον καὶ τὰ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ βραχεῖ κόσμῳ δένδρα

δρα ὁ πάνσοφος ἐδημιούργει θεός. *Videamus, quomodo & in* Homine, Brevi Mundo, *Sapientiſſimus Opifex DEus Arbores condidit.* E Patribus Primitivæ Eccleſiæ ſimili loquendi uſi fuere *Clemens Alexandrinus* Protrept. ſeu Admon. ad Gentes. ὅ τοῦ θεοῦ λόγος &c. Κόσμον δὲ τόνδε καὶ δὴ καὶ τὸν σμικρὸν Κόσμον τὸν ἄνθρωπον ψυχήντε καὶ σῶμα αὐτοῦ ἁγίῳ πνεύματι ἁρμοσάμενος, ψάλλει τῷ θεῷ. *Verbum DEI, cum hunc* Mundum *atque etiam* Parvum Mundum, *nempe hominem ejusque & Animam & Corpus Sancto Spiritu concinnaſſet, pſallit Deo &c.* Gregorius Nazianz. *Or. de Theol. 34.* Sibi multa dicenda eſſe de memoria, ratione, ira, cupiditate, reliqniſque, quibus ὁ μικρὸς οὗτος διοικεῖται Κόσμος ὁ ἄνθρωπος, *quibus* Parvus hic Mundus, *i. Homo gubernatur.* Arnobius L. II. adv. Gentes, *Hic eſt ille precioſus & rationibus Homo auguſtiſſimis præditus* Mundus Minor, *qui dicitur Totius in ſpeciem ſimilitudinis fabricatus atque formatus* Confer. *Elmenhorſt. Nott. in h. l. Arnob. f. 48. Voſſius de Theol. Gentil. L. III. c. 5.* Indeque ad noſtra usque tempora hæc Formula tranſiit, Viriſque Doctis quibusdam occaſionem præbuit integros Libros de ea ſcribendi: Quales *Nicolaus Nancelius* Medicus Gallicus L. *de Analogia Macrocoſmi & Microcoſmi,* ſeu ut ipſe vocat, *Relatione & Proportione Univerſi ad Hominem,* quam tamen paucioribus, quam magnitudo Libri promittit, argumentis oſtendit, quæque extra ea quæ Libro I. inveniuntur, totis reliquis XII. Libris vix comparent, *Johannes Piſtorius* Medicus ex Narbonenſi Gallia Nemauſenſis *in Microcoſmo,* ſeu *Libro Cephale-Anatomico de Proportione utriusque Mundi, Franciſcus Tidicæus* Medicus Thorunienſis in *Microcoſmo* ſeu *De-*

ſcripti-

ſcriptione Hominis & Mundi Parallela, Robertus Fluddus ſeu de Fluctibus *Utriusque Coſmi Majoris & Minoris Metaphyſica, Phyſica atque Technica Hiſtoria, Franc. Mercurius de Helmont* Paradoxis Diſcurſibus de *Macrocosmo & Microcosmo* eorumq; unione, & quotquot fere de Mūdo ejusq; Creatione & Structura Philoſophice ac Theologice ſcripſerunt: Nequid dicamus de *Baſilii Valentini* Microcoſmo magnoq; ita dicto Mundi Myſterio, *Hermophili Philochemici* Cānonibus de Spiritu, Anima & Corpore Majoris & Minoris Mundi, hisque ſimilibus aliis, quorum cauſam noſtram non facimus, ſed ſibi loqui, ſibi ſapere, totosque ſuo patimur abundare ſenſu.

III.

Rationes hujus Nomen-claturæ pro diverſis de Mundo Conceptibus variæ redduntur; Et Arnobius quidem *Totius in ſpeciem Similitudinis* Hominem fabricatum modo dixit, ſed quodnam illud Totum ſit, non uno modo explicant: Fuerunt n. qui *univerſum Complexum Rerum, DEO etiam comprehenſo* intellexerunt, quomodo Deaſter Ægyptius Serapis de ſe jactavit a Nicocreonte Cypriorum Rege interrogatus: Εἶμι θεὸς τόιος δὲ μαθεῖν ὁῖον κ' ἐγὼ εἴπω. Οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ, γαςὴρ δὲ θάλασσα, Γαῖα δὲ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' ὤατ' ἐν αἰθέρι κεῖται, ὄμματε τηλαυγὲς λαμπρὸς φάος ἠελίοιο. *Sum DEus & talis, qualem deſcribam me ipſe:* Coeli *Arx mi* Caput *eſt,* Ventrem *dico* Mare magnum: Terra, Pedes, Aures *ponuntur in* æthere puro *Longe ſplendentes* Oculos *dic Lampada Solis.* Ita nim. ſe Mundum pariter ac Deum prædicat, totumque illum Complexum Corporum eſſe Corpus ſuum, Seipſum vero Mentem, Animam hujus Corporis credi voluit, affectatione procul dubio eorum, veluti Malignus Spiri-

tus Simia DEI eſſe ſolet, quæ *Jes. LXVI. v.* 1. & *Matth. V. v. 34. 35.* leguntur *Cœlum Sedes mea, Terra Scabellum pedum meorum*, etſſ. Quam deinde opinionem & Stoici tenuere, Deumque Mentem Mundi & Mundum Corpus DEI dixere, conſonante etiam *Seneca Nat. Quæſt. L. 11. c. XLV.* de Jove ſuo: *Vis illum vocare* Mundum? *Non falleris, Ipſe enim eſt Totum quod vides, Totus ſuis partibus inditus & ſe ſuſtinens vi ſua.* Vid. pluribus *Lips. Manud. ad Phyſiol. Stoc. c. IIX. f. 16. 17.* Quam & & Novatores noſtrorum temporũ recoxere, volentes Mundum *Particulas Eſſentiæ Divinæ*, aut Creaturas *Modos ejusdem in tempore exiſtentes*, vel Hominem etiam *partem Univerſi & modum Subſtantiæ Divinæ a DEO & in DEO exiſtentem eſſe.* Id enim eſt Deum vere corporeum & non tantum Humano Corpore præditum, ſed in mutis Animalibus Animal, in Lapide Lapidem &c, eſſe, adeoque vera & ex Lacunis Stoicorum hauſta *Anthropomorphia*, de qua merito valet quod *Arnobius* advers. Gentes ait. L. I. *Disſimilia copulare, atque in unam ſpeciem cogere indocta Confuſione conamini.*

IV.

Alii in Analogia Mundi Aſpectabilis acquieverunt, ejusque partes lucidas, opacas, tenues, craſſas, ejusdem naturæ Partibus Humani Corporis aſſimilarunt: Quale eſt illud *Plutarchi L. de Facie in Orbe Lunæ l. f. 928.* Ἀλλὰ τοῦ κατὰ λόγον κρατοῦντος οἱ μὲν ἀστέρες ὥσπερ ὄμματα φωσφόρα τῷ προσώπῳ τοῦ παντὸς ἐνδεδεμένοι περιπολοῦσιν. Ἥλιος δε καρδίας ἔχων δύναμιν ὥσπερ αἷμα καὶ πνεῦμα διαπέμπει καὶ διασκεδάννυσιν ἐξ ἑαυτοῦ θερμότητα καὶ φῶς. Γῆ δε καὶ θαλάσσῃ χρῆται κατὰ φύσιν ὁ Κόσμος ὅσα κοιλία καὶ κύστει ζῶον. Σελήνην δὲ ἡλίου μεταξὺ καὶ γῆς, ὥσπερ καρδίας καὶ κοιλίας ἧπαρ, ἤ τι μαλθακὸν ἄλλο σπλάγχνον ἐγκειμένη τήνδε ἄνωθεν ἀλέαν ἐνταῦθα διαπέμπει καὶ τὰς ἐντεῦθεν

ἀνα

ἀναθυμιάσεις πέψει τινὶ καὶ καθάρσει λεπτύνουσα περὶ ἑαυτὴν ἀναδίδωσιν. *Etenim ratione prævalente, STELLÆ tanquam LUCIFERI OCULI in facie univerſi inſertæ circumferuntur; SOL autem qvi CORDIS habet vim ex ſeſe Calores & Lumen tanquam SANGVINEM diffundit, TERRA ET MARI natura utitur, ſicut Animal VENTRICULO ET VESICA, LUNA Soli & terræ interpoſita, ſicut IECUR inter COR ET VENTRICULUM, aut aliud molle viscus inſitum calorem hac demittit, & que hinc exhalant coquendo purgandoque ad ſe attollit.* Similia ampliori, anguſtiori forma apud recentiores paſſim inveniuntur, e quibus ſatis erit unicum enotari, quod apud *Heiſeldium* legitur *Sphinge Philoſophica c. XII. f. 56. 57. 58. Spiritus totius Mundi*, inquit Autor, molem agitat infuſus per omnes Artus: *Hominis Spiritus* Hominem agitat omnibus ſuis partibus, ut plerique totum in toto & totum in qualibet parte locarint: *Sol & Luna* clariſſima totius Mundi ſunt Lumina, de quibus *Virgilius*: *Vos o clariſſima Mundi Lumina*, Labentem quæ cœlo ducitis Annū: *Oculi extenti Bini, clariſſima Lumina*, quæ labentem indies ætatem illuſtrant profutura nocituraque indicant: Seneſcente ætate non minus quam Sole Lunaque collabentibus, iisdemque occiduis vi deficiunt ſua. *Tellus quodammodo vivit, habetque ſua ſpiramenta*, inæquales Ventorum flatus, tum frigidos, tum calidos, tum putri infeſtave palude, tum ubere gratoque ſolo exhalatos: *Sunt Homini Spiramenta*, ſunt Anhelitus inæquales item, ut hominis conſtitutionem præmonſtrent. *Terra Vapores emittit ſurſum, in pluviam* vertit, leniterque remittit: *Stomachi cum Cerebro* idem fœdus eſt, eo utrinque rupto incompoſite elati Vapores pejus ruunt, ut alii terram grandine intempeſtivisque Imbribus, alii Corpus calculo, mole-

ſta

ſta pituita diriſque tumoribus verberent. *Habet Terra Latentia Occultaque vitia*, quæ in Terræ motus, Hiatus, Ignes deſinunt: *Sunt homini ſua morborum genera*, quæ in hiatus tabo profluente, tremorem ac Ignes deſinere videntur. *Habet ſua Oſſa terra*, Ovid. Magna Pareus Terra eſt, *Lapides in Corpore Terræ Oſſa reor dici*: *Homo* quoque ea habet. Sunt *Terræ Montes*, *Vallesque ſilvis veſtitæ*: *Sic in Homine Barba Comæque in ſilvas abeunt*, *Iuga ſunt Humeriq; Manusque*: *Quod Caput eſt Hominis Terræ eſt in monte cacumen.* Sunt *Terræ ſuæ partes ſiccisſimæ*: *In Homine aliæ* aliis exiccatiores, Humentiores aliæ. *Terra habet Maria*, ſunt Fluminum Fluxus & refluxus perpetuo Ordine: Eſt *Homini Mare Sangvis* circa Cor in medio Hominis. *Spiritus Domini ferebatur* ſuper Aquas: Spiritus Hominis in Sangvine habitat. *Aquâ irrigantur ſemina* in Terram jacta: Irrigantur, foventur & nutriuntur *Sangvine concepti fœtus*. *Habet Terra Pontusque ſua ocia.* Ovid. Ocia Terra ferax, Ocia Pontus habet, *Habet & Homo*: Non enim quisquam poteſt ſine intermisſione agere: Etenim quod caret altera requie durabile non eſt. Hactenus *Heidfeldius*. Prolixiores ejusmodi Parallelismos v. ap. *Piſtorium Microcosm. e. IIX. f. 35.* *Crollium* Tr. de Signaturis f. 52. *de Signaturis Correſpondentiæ Majoris & Minoris Mundi. Joh. Rudolph. Camerarium* Memorabil. Medicinæ *Cent. 1. §. 86. & ſeqq.* E quibus unum iſtud non illepidum hoc loco tantum ſtabit §. 87. *Hominem eſſe Participium omnis generis*, ſed ad Animalia tantum translatum: Hominem namque Animalium omnium Vires, perfectiones & Temperamenta in ſe continere, eſſeque medii generis, a quo omnia
depen-

dependent, ad quod omnia referuntur & expenduntur. *Sic multos in Humano genere reperies, qui* Struthio-Cameli Ventriculo, *alios qui* Corde Leonis, *plures qui* Canis, *quamplurimos qui* Suis, *infinitos qui* Aſini *natura gaudent.* Sed hujus res fides eſto penes Autorem.

V.

Extiterunt deinde, qui non tantum in toto Mundo aſpectabili, ſed in quibusdã ejus Partibus majoribus quoque ejusmodi *Anthropologiam* adumbrare conati fuere: Qualẽ in *Stellis* descripſit *Antonius Mizaldus Monlucianus de Harmonia Cœleſtium Corporum & Humanorum*: Eiq; ſimilia ſunt, in quibus B. Parens meus *Chriſtianus Becmanus Tr. de Uſu Logicæ* ludere amavit: Quæ cum non contemnenda forte diligentia pro notitia Corporis Humani illorũ temporum conſcripta ſint, & ab *Alſtedio* eo nomine commendata inveniantur *Encyclop. L. XIII. P. VI. C. VI. Reg. I. f. 179.* ipſiſmet verbis ejus huc transcribere non dubitavimus. Cuncta duobus capitibus conſtant, altero de Planetis, altero de Signis Zodiaci: De prioribus talia ſunt: *Sed & Sol non iniqve cum Corde humano comparatur, ſicut antiquitus & Sol Cor Mundi vocatus eſt. Etenim Sol præſtantiſſimum eſt ſiderum, Galeno honoratiſſimum, Euripidi Lampas DEI, Julio Firmico Sol Optimus maximus, Ita & Cor primarium Hominis membrum eſt; Ut Sol inter ſeptem Planetas (iterum ex Galeno) locum, qui Virtutis eſt, medium obtinet; Ita Cor hominis in medio Thoracis ſinu ſitum eſt, qui locus ad firmitatem aptiſſimus, ut ait Galenus: Ut Sol lucem & calorem toti huic Mundo impertit, adeoq; verbis Claudii Ptolemæi eſt* πηγὴ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, *i. fons Vitalis potentiæ, Ita Cor Spiritum & Calorem nativum toti corpori benigne diſtribuit, & ut Ariſtoteles ait, pri-*

mo vivit ac ultimo moritur. Plutarchus dicto loco: Sol vi præditus Cordis, ut hoc Sangvinem & Spiritum, ſic diffundit ex ſe vegetantem calorem & lucem. Nunc ad Lunam: *Cui reſpondet humida Cerebri medulla. Utque Solis æſtum attemperat Luna humida & frigida, Sic Cordis fervorem a Cerebri frigiditate modiſicari oportet. Genitalia membra repræſentat* Venus, *Lucretio L. I. Hominum divumq; voluptas. Lingvã* Mercurius *ille vagus & varius, Utque hic Nuntius Deorum atque alatus, ita Lingva humanarum cogitationum interpres eſt Et apud Homerum crebro* πτερόεντα ἔπη, *alata verba. Epar ſimile eſt* Jovi, *Stellæ benignæ: Mercurius Triſmegiſtas in ſuo* ἰατρομαθηματικῷ *Jovem nominat* αἱματοποιὸν *Sangvificum. Fel eſt Mars, qvi ut iracundus, ita a Felle incendium iræ conſurgit. Lien, humoris melancholici receptaculum, eſt* Saturnus *frigidus ac maleficus.* Planetas *etiam ulterius videamus:* Mars, *Philoſophis Græcis, Latinis & Arabibus nubem rutilam, flavam aut luteam in aere pingit,* Saturnus *Lividam, plumbeam & ſubnigram,* Jupiter *purpuream, rubram aut roſeam.* Venus *pallidulam, albicantem & argenteam: Ita flava bilis luteum colorem & flavum efficit, ut in ictero apparet; quem Auriginem etiam ab aureo colore nuncupant. Atra bilis lividum, plumbeum ac ſubnigrum: Quod teſtantur anthraces, icterus niger. Sangvis purpureum ac roſeum: Quod arguunt phlegmonæ, exanthemata & alia. Denique Pituita naturalis inſipida & aqvea pallidum & albicantem parit colorem, qvalis cernitur in Leuco-phlegmaticis, hydropicis & ædemate.*

Seqvuntur Signa Zodiaci, de qvibus ita. *Etiam Signa duodecim huc faciunt, quæ in tres claſſes tributa vel ad Caput, vel Thoracem, vel Inferiorem hominis Ventrem pertinent. In Capite Viſum, utpote igneæ naturæ, exprimit*

Aries

Aries Signum plane igneum, Olfactum, terreæ naturæ, Taurus, Auditum pure aëreum Gemini, Guſtum aqueæ utcumque naturæ Cancer: In Thorace Cor ſemper æſtuans Hippocrati & Galeno exprimit Leo, Diaphragma ob robur & denſitatem non nihil terream Virgo, Arterias ſcilicet aereas Libra, Pulmonem, tanquam pituitoſum, molliculum & aqveum, Scorpio. In Ventre Inferiori Jecur calidum notat Sagittarius, Lienem terreum ac feculentum Capricornus: Ventriculum nempe aereum h. calidum & humidum, Aqvarius, Ultimo Inteſtina affatim humida Piſces.

VI.

Alii in ſola Terra quoque hujusmodi Anthropologiam inveniri poſſe crediderunt, qvale iſtud eſt, quod Tertullianus occaſione Carnis Chriſti contra Marcionem ſcribit *de Carne Chriſti c.* *Ipſum certe Corpus hoc noſtrum quod de limo figulatum eſt, etiam ad fabulas Nationum veritas transmiſit, utrumque originis elementa confitetur. Carne Terram, Sangvine Aqvam, licet alia ſit facies qvalitatis, hoc eſt, quod ex alio aliud ſit. Cæterum quid eſt Sangvis, quam* rubens humor, *quid* Caro quam terra, *converſi in figuras ſuas. Conſidera ſingulas Qualitates,* Muſculos *ut* Glebas, Oſſa *ut* Saxa *etiam circum* Papillas Calculos *qvosdam. Aſpice* Nervorum *tenues Connexuras ut traduces* Radicum, *&* Venarum *ramoſos discurſus, ut ambages* Rivorum; *Et* Lanugines, ut Muſcos, & Comam *ut* Cespitem *& ipſos Metallorum* in abdito theſauros, ut Medullā Carnis. Quibus ſimilia, quæ prolixiori ambitu verborum, non tamen ex ſua, ſed aliorum ſententia recenſet *Piſtorius Microcoſm. C. I.* f. 11. 12. *Terram nempe in ſolidioribus gravioribusque Corporis Partibus collocari, v. g. in Oſſibus, Aquam in Humoribus, Aerem* in *Aere*, quem quotidie ſpiramus, *Ignem in Spiritibus;* qui ad inſtar Igneæ

Subſtantiæ nunquam putrescunt: *Maria* in *Hepatis* ſubſtantia conſtitui, in quam *Venæ velut Fluvii* per Canales duos inſignes, *Venam* ſcilicet *Portæ & Cavam* deſinunt: *Piſces* referre *Lumbricos*, quos plerique viderint Subſtantiam Hepatis transfigere, E *Meteoris Nivem* eſſe in *Pituita vitrea*, quam plerique hominum, Senum præcipue inſtar Lanæ expuunt: *Pluviam* denotare *Catharros*, Coryzas & fluxiones quaslibet: *Grandinem Sputa iſta parvula* ſeſe conglobantia & Lapideſcentia fere; *Tonitru* referri, dum *Flatus* e reliquiis alimenti, tq. e Nube, & ex Alvo tq. ex Media Aeris Regione emiſſi crepant: *Fulmen* eſſe in *Effulgurationibns Oculorum*, dum ira excandeſcunt, vel noctu ſplendent Oculi: *Cometas* referre *Tubercula*, quibus & Ebrii & lue Venerea infecti ſcatent. *Stellas* eſſe *in Oculis* conſpicuas: *Viam Lacteam* in *Vola Manus*: *Silvas* in *Pilis*, *Feras* in *pediculis*, in hiſce degentes, ſicut Feræ in ſilvis. Eodemq; faciet *Kircheri* demonſtratio: *Montium compagem Terræ Oſſaturæ loco eſſe; Quia enim innumeris diverſarum rerum ſpeciebus, uti Mineralibus, Pulveribus, Metallis, Fluoribus, Cineribus fœta eſt, illa conſiſtere non poſſent, niſi firma Structura intra intimas concavitates Montium compage, veluti dolia circis continerentur, Mund. Subt. P.1. L.11. C. 8. f. 67.* Prorſus congrue ad Ovidii illud 1. Metam. *Magna Parens terra eſt, Lapides in Corpore Terræ Oſſa reor dici.* Eosdēquoq; veluti Mam̃as quasdā eſſe in Geocoſmo protuberantes, & tanquam naturæ quædam penuaria & reconditoria, tum ad liquorem perpetuo ſuppeditandum, tum ad ſubjectas Montium Regionumque convalles, benefici liquoris undiquaque diffuſi munere alendas fœcundandasq; ab eodem annotatum *ib. f.* 68. C. XIX. toto agit de interiori Geocosmi conſtitutione, Officinis &

Ana-

Analogia ad Humani Corporis membra eoque inprimis Vaſa Corporis Humani & receptacula Aquarum in Terra comparat. *Quemadmodum in Microcoſmo nonnullæ Officinæ ſeu receptacula, ut Cerebrum, Hepar, Veſica, humore exuberant, quædam vitalis Ignis calore æſtuant ut Cor; aliquæ aëreo Spiramine turgent, uti Pulmones, quædam uti Renes, Lien, feculenta materia opplentur; pari pacto in Geocosmo a provida natura humoris Aquarumque receptacula apte conſtituta ſunt, quæ cum ſine calore conſervari non poſſent, adnexa ſunt alia Ignis promptuaria, quibus Aquarum fœtura quadantenus animaretur; Quia vero nec Ignium Vulcaniæ Officinæ ſine aëre conſiſtere poterant, ſapiens naturæ Opifex ineffabili providentiæ ſuæ diſpoſitione alia in utrorumqve fomentum Aërea diſpoſuit receptacula, quæ occulto meatuum commercio Ignem ne extingveretur, Aqvam vero ne putreſceret aut conglaciaretur, ad perennis motus continuationem conſervarent. Quoniam vero fruſtranea foret hujusmodi elementarium receptaculorum diſtributio, niſi eſſet in quod agerent, hinc alia conſtituta ſunt terreſtria omnigena ſeminalium rationum miſcella imbuta naturæ penuaria, in quæ abdita quadam negotiatione Aquarum, Igniumque officinæ continuo agentes innumerabilem rerum foeturam educerent.*

VII.

Sed & Hominem *Plantam Cœleſtem* autore Platone videmus a Plutarcho vocari *L. de Exilio f. 600.* ὁ γὰρ ἄνθρωπος (ἤ φησιν ὁ πλάτων) φυτὸν ὐκ ἔγγειον ὐδὲ ἀκίνητον, ἀλλ' ὐράνιόν ἐστιν ὥσπερ ἐκ ῥίζης τὸ σῶμα τῆς κεφαλῆς ὀρθὸν ἱστώσης, πρὸς τὸν ὐρανὸν ἀνεστραμμένον. *Quippe homo, ſi Platoni credimus,* Planta eſt *non Terræ infixa aut immobilis,* ſed Cœleſtis, *cujus tanquam de radice caput ſurſum erectum in Cælum dirigitur. Philo Judæus L. quod deterius potiori inſidiari ſolet f. 170.* Μόνον δὴ ζῶν ἐπὶ γῆς φυτὸν

ὐρά-

ἀξάνιον ὁ θεὸς εἰργάσατο. *Solum in terris* Cœleſtem Plantam *fecit hominem*: *Cæterorum in Terra defixit Capita, omnes enim humi Caput habent, Soli homini Sublime dedit, ut alimenta cælitus incorruptibilia quærat, non terrena iſta corruptioni obnoxia. Quapropter Corporis noſtri partem inſenſatiſſimam, longe a ratione ſecretam, Pedes ceu Radices ad terram applicuit, ſenſus autem Mentis ſatellites ad hanc ipſam, longiſſime a terra juſſit habitare & ad ætheris cælique nunquam interituros alligavit ambitus.* At magis proprie fortasſis Ariſtoteles *Plantam Inverſam* dixit, non eo tantum ſenſu, quia Os ejus, qvo alimenta aſſumuntur ſuperius, & Radices quibus Plantæ ſuccum attrahunt in imo earum collocatæ ſunt: Nam Plantæ etiam ſuperioribus ſui partibus ac ramis æque ſuccum ex aere, licet tenuius attrahunt, pariter ac Radices e Terra; Sed alia & ut opinamur nobiliori ratione. Plantæ enim quodcunque habent, quo nutrimenta ſua attrahunt, id extrinſecum ipſis eſt; At inteſtina quæ Homini & Animalibus loco Radicum ſunt, quæque alimenta toti Corpori ſuppeditant, intra Corpus Humanum condita, adeoque Planta vere eſt *Inverſus Homo*, vel *Homo Inverſa Planta*, h. Cujus Interiores partes Plantarum Externæ ſunt, & Internæ in his Hominis Externæ. Sic enim Succum Vitalem, qui in Homine ex Corde, intima ejus parte per Corpus diſtribuitur, Planta per Corticem diſtribuit, nunquam victura ſi Cortex ejus aliqua tantum parte circum circa intercidatur, Partium Internarum e contrario magis ſecura, ſine quibus conſiſtere poſſe exemplo excavaturum Arborum tota die videmus. Planta igitur Inverſus Homo, & hic Inverſa Planta eſt, non tantum 1. quia radicibus in terram defigitur, quæ

ipſi loco Oris ſunt, cum Os Hominis in ſuprema ejus parte conſtitutum ſit; ſed & 2. quia quod Homini internum, id ipſi externum eſt, cum quod ipſi loco Cordis eſt, non in Interiori ejus parte, ut apud Homines & Animalia, ſed in externo Cortice ſitum ſit.

IIX.

De *Meteororum* ſimilitudine *Voſſius* annotat, *Fulgura* referre Hominum excandeſcentium *Oculos coruſcantes*, Tonitru Ructus, & Inteſtinorum murmura, quæ Græci βορβορυγὰς & βορβορυγμὲς appellant; Pluviam, humores ė Cerebro in nares, laryngem, pulmones deſtillantes: Rorem lachrymas, Ventos, cruditatum exhalationes, Auriumque ſibila ac tinnitus: Terræmotum, palpitationem Cordis, membrorumque convulſionem: Ad Ventos etiam referri Flatus Ventris, ad Tonitrua Strepitus ejusdem. *Theol. Gentil. L. III c. V.* A quo & prope abeſt celebris ſuperiorum temporum Medicus Joſephus Quercetanus *Tetrade Capitis affectuum c. V.* quo demonſtrare conatur *legitimam Membrorum Anatomiam ex luce Naturæ Majoris Mundi* eſſe petendam, ſimilesque plurimorum *Morborum fomites atque mineras ex vitalibus variarum Exhalationum tincturis ceu fontibus ſcaturire.* Cuncta exſcribere harum Paginarum anguſtia haut patitur, Pauca tamen huc præcipue facientia adduci non abs re fuerit: Eſſe nim. ait in Solidioribus & fixis Humani Corporis Partibus æque ac in Mundo Majori "aliqua *Impetuoſa* & huc & illuc *Fluctuantia*, alia *Hu-*"*mectantia*, *alia Effluentia. Impetuoſa* contenta eſſe "Spiritus noſtros tam *Naturales*, *Vitales & Animales* "qui puriſſimi, ſincerisſimi, & maxime omnium æ-"therei ſunt) quam *Impuros & malignam quandam qua-*

"*lita-*

"*litatem præ ſe ferentes.* Humectantia deinde eſſe "*Humores noſtros naturales,* tam utiles quam inutiles "& excrementitios. Effluentia vero ſeu exhalantia "contenta, *Halitus tum ſiccos, tum humidos,* hos *Vapores* "dici, illos *Fumos:* Fumidam illam exhalationem, "quum ſit ab arido *Fumus* expreſſus, calidam, ſiccam, "levem & ſubtilem ſemper in altum ferri ſulphu-"reæ & igneæ naturæ propinquam. Conrra *Vapo-*"*rem* aut fluxum Humidum, cum naturæ ſit raræ, "*Mercurialis & aqueæ*, ſi ab externa caliditate, frigi-"da ſua qualitate ſpoliatus in aêrem efferatur, & "ibi frigore concreſcat, priſtinam ſuam naturam "recipere cogi, ita ut in Aquæ naturam con-"vertatur & redeat. Jamque ut in majori mundo "videre eſt, ejusmodi *Vapores & exhalationes* Solis ca-"lore & aſtrorum influxu, nec non propria & interna "caliditate excitatos, materiam tam diverſis ac ſtu-"pendis Meteoris ac Corporibus imperfecte mixtis "ſufficere, tum in Aerea regione, tum in ipſis ter-"ræ penetrabilibus, præſertim ex *Vaporibus Mercuri-*"*alibus*, frigidis, humidis & naturæ aqueæ, Nubes & "Pluvias, Grandines, Nives, Gelu, Ventos generari. "At ex Sulphureis & calidis ſiccis coruscationes, to-"nitrua, preſteres, fulmina, & id genus alia arden-"tia meteora effingi. Sic *in Minore Mundo*, hoc eſt "Humano Corpore *ſimiles & itidem Vapores ac exhala-*"*tiones* materiam multis & diverſis meteoris effor-"mandis ſuppeditare: Unde *tot ac tam varia Morborum* "*genera* eaque ſtupenda, *modo Mercurialia, frigida* "*& humida : modo ſulphurea,* calida & ſicca, non for-"ma quidem & accidente, ſed ſubſtantia, hoc eſt, "virtute eſſentiali talia, *tum in inferiore ventre, tum* "*ſuperiore (hoc eſt in capite & cerebro) partibus utique terræ*

"*pene-*

"*terræ penetralibus & aëris regioni* correſpondentibus, prorumpere palam eſt: Quæ omnia poſtea ſpecialibus argumentis plenius exponit, quæ adduci inſtituti noſtri non eſt, cum hoc loco ſufficiat indicaſſe Analogiæ illi Mundi & Corporis Humani hactenus traditæ hunc quoq; Virum egregium lucem aliquam afferre conatum fuiſſe.

XI.

Chriſtiani Patres tamen temperamentum aliquod adhibuere, & uſitatam Formulam quidem retinuerunt, ſed non Homini ſimpliciter, verum Corpori tantum applicatam, Nobiliorem v. ejus partem, ſeu quod præcipuum in Homine, & per quod id eſt, quod eſt. DEO vindicarunt. Sic n. *Gregorius Nazianzenus Or.* 11. *in Paſch. f.* 680. *Nondum ex utroque temperatura erat, aut Contrariorum mixtio, quæ ſublimioris ſapientiæ & circa naturarum Creationem Varietatis & excellentiæ ſpecimen exhiberet, nec omnis Bonitatis divitiæ notæ atque ſpectatæ erant: Hoc igitur cum* Artifex Verbum *extendere voluiſſet,* Animal unum ex utroqve, h. ex inviſibili ac viſibili Natura Humana *fabricatur,* καὶ παρὰ μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τὸ σῶμα ἤδη προὺποςάσης παρ᾽ ἑαυτοῦ δὲ ζωὴν ἐνθεὶς (ὃ δὴ νοερὰν ψυχὴν καὶ εἴκονα θεοῦ οἶδεν ὁ λόγος) οἵως τινα κόσμον ἕτερον ἐν μικρῷ μέγαν ἐπὶ τῆς γῆς ἵςησιν. *Atque a materia quidem jam ante producta ſumpto Corpore, a ſe autem inſito ſpiraculo, quod quidem Intellectualem Animam, Deique Imaginem Scriptura vocat, velut* alterum qvendam Mundum, in Parvo Magnum, *in terra collocat, Angelum alium, mixtum adoratorem, viſibilis naturæ ſpectatorem, Intellectualis myſten, eorum qvæ in terra ſunt Regem, ſuperis autem ſubditum, terrenum & cæleſtem, caducum & immortalem, viſibilem & intelligibilem, medium inter magnitudinem & humilitatem, eundem Spiritum & Carnem, Spiritum propter*

gratiam, Carnem ob elationem: Illud ut maneat eumque, cujus beneficiis ornatus eſt, concelebret: Hoc ut vexetur ac vexationibus admoneatur, & de magnitudine ſibi placens erudiatur & coërceatur, Animal hic varie gubernatum, atque alio demigrans, & quod myſterii extremum eſt, Animi ad Deum nutu & propenſione Divinitatem conſequens. QUORUM ſumma eſt, Hominem Corpore ſuo Mundi partes corporeas, Anima vero Deum Autorem Mundi referre, ſeu brevius, *Corpore gerere imaginem Mundi, Anima Imaginem DEI,* adeoque inviſibilia pariter ac viſibilia complecti. Quo ſenſu & Manilii verba §. III. citata accipi poſſe autumamus, hic plenius recenſenda.

An dubium eſt habitare DEUM ſub pectore noſtro?
In cœlumque redire animas cœloque venire?
Utque ſit ex omni conſtructus Corpore Mundus,
Aëris atque ignis ſummi, terræque marisque;
Spiritus & toto rapido quæ juſſa gubernans
Sic eſſe in nobis terrenæ corpora ſortis,
Sangvineasque animas animo, qui cuncta gubernat,
Diſpenſatque hominem? quid mirum, noſcere Mundum
Si poſſent homines, quibus eſt & Mundus in ipſis
Exemplumque DEI *quisque eſt in* Imagine parva.

Non quod Mundi nomine DEum intellexerit, vel Mundum crediderit eſſe DEUM, quod *Doctiſſ. Vaſſio.* viſum fuit, ſed quod hominem Corpore Mundum aſpectabilem, Deum autem Conditorem Mundi mente referre, ſeu ut Manilii verba fuere, Exemplum ſeu Imaginem DEI quemque in corpore, Imagine nimirum illa parva Mundi, gerere crediderit. Neque aliter intelligimus *Julii Firmici* verba a Voſſio citata: *Nam ita Corpus Hominis, ut Mundi ex quatuor elementorum commiſtione compoſuit, ut omnium iſtorum conjunctio temperata,* Animal ad formam divinæ imitatio-

tionis *ornaret, & ita hominem artificio* divinæ fabricationis *expoſuit, ut in* parvo corpore omnium elementorum vim *atque ſubſtantiam, natura cogente, conferret*, ut divino illi Spiritui, *qui ad ſuſtentationem Mortalis Corporis ex cœleſti mente deſcendit licet fragile*, ſimile tamen Mundo *pararet hoſpitium: Hac ex cauſa Hominem, quaſi* Minorem quendam Mundum *Stellæ vel Sol etiam & Luna ignita ac ſempiterna agitatione circumſtant, ut Animal, quod ad* imitationem Mundi *factum eſt, ſimili Divinitatis Subſtantia gubernetur.*

X.

Senſit vim hujus explicationis Vir non contemnendæ diligentiæ *Ludovicus Richeomus*, qui circa finē Seculi penultimi vixit, ideoque Analogiam aliquam Mundi ac Hominis quidem retinuit, Contrariā tamen viam ingreſſus abjecto *Microcoſmi* Nomine *Hominem potius Macrocoſmum* dicendum eſſe autumavit. Nam 1. Parvum Mundum quidem dici, ſed ob Corporis exiguam quantitatem, at magnitudinem non ex Corpore adeo, quam perfectione æſtimandam eſſe; DEUM enim Mundo infinities Majorem & tamen ſine Corpore eſſe. Cum itaque Homo nobiliſſima pars Univerſi ſit, ſolusque inter creaturas corporeas DEI imaginem, quæ vera Magnitudo & perfectio, in Corpore vero Imaginem Animæ geſtet, jam Magnum Mundum & Animæ & Corporis ratione dicendum eſſe. Præterea 2. majus illud ſemper dici, quod alia in ſe comprehendat: Hominem vero omnes Creaturarum perfectiones ſubſtantia ſua continere, τὸ eſſe, quale inanimatorum, Vegetationem inſtar Plantarum, Senſus, qvales Animalium, Rationem ad modum Angelorum, habereque proinde uno complexu omnia

ſimul, quæ aliæ Creaturæ ſeorſim habent, eoque cæteris omnibus majorem exiſtere; Indeque & juxta *Gregor M.* Creaturam καϑ' ἐξοχὴν dici: *Prædicate Evangelium omni Creaturæ, Marc. XVI.* 15. h. Homini tq. creaturas omnes complectenti. *Sunt namque Lapides, ſed non vivunt, Arbuſta etiam ſunt & vivunt, ſed non ſentiunt, Bruta autem animalia ſunt, vivunt, ſentiunt, ſed non diſcernunt. Omnis autem Creaturæ aliquid habet homo. Habet namque commune eſſe cum lapidibus, vivere cum arboribus, ſentire cum animalibus, intelligere cum Angelis. Si ergo commune habet aliquid cum omni Creatura homo, juxta aliquid omnis Creatura eſt homo. Omni ergo Creaturæ prædicatur Evangelium, cum ſoli homini prædicatur, quia ille videlicet docetur, propter qvem in terra cuncta creata ſunt, & a quo omnia per quandam ſimilitudinem aliena non ſunt.* Gregor M. *Homil. in Evang. XXIX. f. 92.* Et ut Richeomus jam concludit: *Id eſt donc le Grand & non le petit monde, puis qu'il ſerre dedans ſoy toutes les parties du monde.* 3. Addit Intellectum Humanum omninium Ideas comprehendere: *Il eſt un Magazin vivant & immortel de toutes les natures, ayant en ſoy leurs perfections empraintes:* Loqviq; & cogitare proinde de Leone, Aqvis, Lapidibus, adeo ut ſi nulli etiam Leones aut Lapides amplius exiſterent, Idea tamen eorum in Homine remanſura eſſet, eoſque cum alias caduci ſint, perpetuitate donaret: Quin & ipſum Majorem Mundum cogitando, memorando continere. Qvam *naturale eſt in immenſum mentem ſuam extendere. Magna & generoſa res eſt Humanus Animus, nullos ſibi poni niſi communes & cum DEO terminos patitur.* Sen. Ep. CII. Sed & ſingulas ejus partes, qvantæcunque ſint virtute Intellectus ſuperare. *Cogita qvanta nobis tribuerit parens noſter, qvanto valentiora animalia ſub jugum miſerimus*

mus, qvanto velociora conſequamur, quam nihil ſit mortale, non ſub ictu noſtro poſitum. Tot virtutes accepimus, tot artes, animum denique, cui nihil non eodem quo intendit momento pervium eſt, ſideribus velociorem, quorum poſt multa ſecula futuros curſus antecedit, tantum denique frugum, tantum Opum, tantum rerum aliarum ſuper alias acervatarum. Circumeas licet cuncta, & quia nihil totum invenies, quod eſſe te malles, ex omnibus ſingula excerpas, qvæ tibi dari velles. Sen. de Benef. II. 29. Ipſoque proinde Mundo iſthoc Majori etiam Majorem eſſe, cum continens contento neceſſario majus, disponens diſpoſito ſuperius ſit. Et ſi verba ejus aliquot adhuc allegare licet, *C'eſt donc un grand Monde, que l' homme en ſon ame pouvant mettre tout le Monde en ſon entendement, l' enſerrer en ſa memoire & s' eſtendre par ſa volontè en toutes ſes parties, & s' y attacher finalement comme il ſe peut ſervir de la vertu de toutes les choſes inſenſibles, auſſi peut-il faire ſienne l' induſtrie de tous les animaux, & luy donner un bien meilleur tiltre l' amplifier de telle maniere & dexterité, que la gloſſe vaille mieux que que le texte.* 4. Denique ait DEUM O. M. Hominem tantopere æſtimaſſe, ut Filium ſuum Naturæ Humanæ uniri voluerit, quo nihil majus cogitari poſſit: Hominemque vel ſola hac de cauſa Mundo Minori Majorem dici mereri, quipe in ſocietatem Divinitatis aſſumptum, eoque omni Creatura aſpectabili potiorem. *Voila les richeſſes de l' homme, voila la bontè & liberalité du Createur, qui pour auctoriſer encor quelque remarquable ſigne d' amour la beauté de ceſte ſienne facture, l' a ſouvent honoree, ſe faiſant paroiſtre, & ſes Anges ſous la figure humaine tant en la loy de nature, qu' en la loy de Moyſe & a la fin a voulu, que ſon cher & unique Fils mariaſt d' un lien eternel a ſa grandeur ceſte noſtre nature, qu' il*

il s' en reveſtit & ſe fit homme, & qu' en une perſonnẽ fut jointe la beauté d' un grand Dieu & la beauté d' un grand Monde, & qu' en ce Monde il reparaſt le Monde & s' aſſiſt à la dextre de ſa Majeſte & au grand-jour jugeaſt en ce monde, le Monde Univerſel, tant il a voulu embellir & honorer noſtre ame & noſtre Corps. Hactenus *Richeomus* Libello, quem vocat. *l' Adieu de l' Ame, Devis 64. 65. 66. f. 140. & ſeqq.*

XI.

Aliam adhuc viam ingreſſus Doctiſſimus ſuorum temporum Philoſophus *Barthol. Keckermannus*, & utrumque locum habere, Hominemque diverſo reſpectu & *Macrocosmum & Microcosmum, Mundum Minorem & Mundum Majorem* dici poſſe ingenioſe commentus fuit *Epiſt. ad Tidicæum L.* ejus *de Microcoſmo* præmiſſa: *Eſt omnino ita*, ſcribit, *miro quodam & arcano nexu junguntur Homo* & Mundus: Homo DEI Imago eſt, & Mundus Hominis. *Homo Parvus Mundus eſt*, ſed Mundus non eſt Magnus homo. *Nimirum propter Hominem Mundus, non Homo propter hunc. Itaque* perfectius quid Homo *quam Mundus; Et idem tamen* etiam imperfectior: *Perfectior, quatenus Mundi finis ac complimentum*: *imperfectior, quatenus ejusdem pars; Sane ſi non tam molem quam pretium ſpectes*, Mundus PARVUS HOMO, & HOMO MAGNUS MUNDUS *appellabitur*: *Nam quæ in Mundo ſunt, ea omnia in ſe Homo habet perfectius. In Homine Cœlum Cœlo pernicius; Sol Sole ſplendidior, ignis igne actuoſior, Aer Aere ſubtilior; aqua aqua humectior; terra terrâ aridior; In Homine imber imbre rigantior; Ros rore fœcundior; aura aura penetrantior; oleum oleo lenius, cryſtallum cryſtallo clarius, gemma gemma pretioſior; metallum metallo ductilius: In Homine planta planta vernantior; omne animal omni animali præſtan-*

tius

tius. Nec naturalium ſaltem Idea Homo, ſed & artificialium: *Nullam facile machinam nominaveris; nulla fabrorum aut textorum, aut quorumvis opificum inſtrumenta, Opus etiam artis nullum, quod non factum* ad exemplar Hominis, *aut cujus ſimilitudo non extet in aliqva partium Humani Corporis*: *Iterum dico; mirus & arcanus nexus Hominis cum Mundo*, Homo Mundi pars eſt, & hæc pars totum ipſum in *ſe continet, toto ipſo perfectior*, Homo Parvus Mundus eſt, & Mundi Epitome; Sed iſtud Parvum & hæc Epitome ſine exemplo ſunt. *Nam & Parvo iſto magnum ipſum continetur; & in Epitome illa ſive compendio omnia reperias, quæ in Majori Opere, imo & plura & Majora. Multa hic ſecreta, partim ad naturæ ſcientiam, & ad univerſam Philoſophiam, partim ad Medicinam, & ad omnem praxin humanæ vitæ*; *Nec ſe unquam recte noverit Homo, qui iſta ignorat.*

CAP. II.

EXCESSUS OPINIONUM DE HAC ANALOGIA.

I. PAracelſi, Weigelii, Crollii *Opinio, Hominem vere ac realiter alterum Mundum eſſe.*

II. Plures *Microcoſmi* a Paracelſo inducti. Fluddi *Microcoſmus Internus.*

III. Mundus Ultra-Mundanus, Angelicus, Cœleſtis, Elementalis, Humanus, *Horumque ad Hominem facta Applicatio.*

I.

SEd qvicqvid horum ſecundum ſimilitudinem paſſim dictum invenitur, id alii longe amplius extendendum eſſe crediderunt, nec Analogiam tantum Hominis ac Mundi agnoſcere amarunt, ſed quod Homo reipſa & ſecundum ſpeciem,

etſi

etſi inviſibiliter, omnia & ſingula in ſe complecta-tur, quæcunque viſibili forma in triplici illo Regno, Vegetabili, Animali, Minerali, totiusque Mundi Amphitheatro explicata continentur, eaque de cauſa Microcoſmum dici rati ſunt. Sic enim *Paracelſus de Origine Morborum inviſibil. L. 4.* In Homine ſunt Aſtrorum motus, natura terræ, aquæ, aëris, omnia vegetabilia, omnia mineralia, omnes conſtellationes, qvatuor Venti. *Idem de Lunaticis Tractat. I. C. I.* In Limbo ſunt Cœlum & Terra & omnium animalium proprietates. *Weigelius in Gnothi c. 4.* Dieſer Erden-Kloß/ das iſt die groſſe Welt / iſt gantz gebracht zuſammen in einem Menſchen: Dann alles was im Himmel und Erden iſt / daſſelbige iſt auch im Menſchen/ ja der Menſch iſt die Welt ſelber / darumb Er auch μικρόκοσμος geheiſſen wird. *Crollius præf. Admonit f. 14.* Conveniunt non forma externa, aut Corporali ſubſtantia, ſed in omnibus viribus & virtutibus: Pro ut Magnus Mundus eſt, ita quoque Parvus: In eſſentia & interna forma *plane unum & idem ſunt*: *Forma ſaltim externa diſcernit Mundum & Hominem.* Et *f. 33.* Homo Conſummatiſſimum Mundi Exemplar *vere eſt omnis Creatura, quia eſt omnis Mundus.* Quæ & *Tabulis Correſpondentiæ*, quas ita vocat, *Mundi Majoris ac Minoris* illuſtrare contendit *de Signatur f. 52. 53.* quanquam non multum diverſis ab iis, quæ *præc. c. I. §. IV. & VI.* de Mundi Aſpectabilis & Terræ cum Homine Analogia adducta fuere, additque *f. 54. Nihil eſt in Mundo, cujus proprietas non etiam in Homine Microcoſmo reperiatur; Deus enim Glorioſus non creavit aliquam Creaturam ſapientiorem ac nobiliorem Homine, quia omnium Animalium mos ac Primum Eſſe in ipſo reperitur*, ac cum ſit omnium Creaturarum Faſciculus

culus *ſeipſum ipſe* in omnis Carnis Faciem, in omnis Creaturæ *Ingenium, inſtar Poëtici alicujus Protei effingit, fabricat & transformat.* Et paulo poſt: *Manet iſte Homo* Parvus Mundus idem & unum *per omnia cum ſuo Parente*, qui eſt Mundus Magnus: *Verum ſicut* Magnus Mundus Teſta ſua *diſtingvitur ab* Angelico Mundo, *ita Homo Minor Mundus* Cute ſua *diſtinctus eſt à Magno Mundo.* Cujusmodi aliis quoque verbis Hyperbolicis paſſim utitur.

II.

Sed nec in una *Hominis ac Mundi* ταυτότητι acquievit *Paracelſus*, ſed alterum etiam *Microcoſmum* induxit, non tantum Hominem in genere talem eſſe ratus, ſed ſexum Fœmineum in ſpecie hoc Elogium mereri *L. de Caduco ſ. Suffocatione Matricis §. 2. f. 11.* Das Kind in Matrice lebt im Firmament Matricis, das auſſerhalb in dem äuſern Firmament: Alſo iſt Matrix Mundus Minor, und hat in ihr alle Arth der Himmel und Erden. Dieweil nun Matrix das Waſſer iſt / ſo iſt Sie auch allem Donner und Erd-beben unterworfen / allen Winden und Ungewitter / ſcheidet ſich allein in dem / daß da zwei *Microcoſmi* ſeind / *Matrix* und der Menſch iſt auch eine kleine Welt / darumb ſo iſt in ihm alle Elementaliſche Würckung / die Welt und der Menſch. Et clarius *L. IV. de Orig. Morbor. Matricis* f. 68. Der Menſch hat die Haut über ſich / die iſt der Menſch / daß ſie ſcheide die zwo Welt von einander / die groſſe und die kleine / das iſt die Welt und der Menſch / und daß zwei wiederwärtige Dinge nicht zuſammen in eine Welt fallen. Alſo bleibet die Welt in ihrem Gehäuſe gantz und unzerbrochen / und niemand iſt in ſelbigem

bigem Hauſe / der ſie irre oder zerbreche: Alſo bleibet auch der Menſch in ſeinem Hauſe / das iſt in ſeiner Haut / låſſt nichts hinein / und gehet auch nichts aus ſeinem Hauſe / ſondern er bleibet an ſeiner Stat / und iſt alſo ein Menſch ſeiner Haut. Nun folget auf das / daß der Menſch das nicht allein iſt / noch die Welt allein / ſondern **es iſt noch eine Welt / und iſt die Kleineſte** / und iſt die Matrix, dieſelbe iſt auch eine / und iſt mit einem Faß gebunden; daß iſt ſie hat ihre ſonder Gefåß / Haut und Gebein / daß ſie fůr ſich ſelbſt auch ſtehet / und iſt geſcheid von der kleinen Welt. Alſo der **Mann iſt die kleine Welt** / die Frau hat im ſelbigen ein Gebreſten und **iſt die Kleineſte Welt**: Et mox: Die Mutter iſt ein Ding / ſo nicht anders iſt als eine beſchloſſene Welt / die ſonſten nicht Gemeinſchaft hat mit dem andern / und iſt doch dieſelbige: Denn die Welt iſt und war die erſte Creatur / der Menſch war die Ander / die Frau die dritte: **Alſo iſt die Welt die Gröſte / der Mann die Näheſte / die Frau die Kleineſte.** ꝛc. Fingitur præterea & *Microcoſmus* quidam *Internus*, quem *Fluddus* deſcribit Partis II. Tr. I. Sect. I. Libro III. toto, & omnes *Mundi* Idealis partes in ſe habere dicit, vocatque *Occultum, Inviſibilem & Immortalem Hominis Portionem ex Inviſibilibus Inviſibilium Macrocoſmi Cœlorum partibus conſlatum, quibus non modo naturales ſuas functiones, ſed etiam circa Contemplationes Divinas virtute Portionum Super-Cœleſtium verſari ſolet;* Ac rurſus ex Materia Inviſibili & forma puriſſima ac Spiritualiſſima conſlatum ſcribit *c. II. f. 67.* Immo ne hisce quidem contentus Paracelſus eandem ſimilitudinem quibusvis Creaturis aliis quoque in-

impertit, ex iisq; tot Microcoſmos fabricat, quot ſpecies Rerum ſunt. Sic n. L. de Modo pharmacandi Tr. 2. *Quoties Homo in manu Bolum cibi habet, toties in ea Cœlum & Terram tenet in eodem bolo: Quoniam in ipſo latent omnes Partes Hominis & in eo creata omnia Sphæræ Globorumque perfecta ſua habent Corpora. Sic in manu comedentis eſt Cœlum & Terra:* Quæ Germanice ita ſonant f. 775. Himmel und Erden iſt ein Menſch und nicht mehr / hat auch weder weniger noch mehr. Darumb ſo ofte ein Biß der Speiſe / alſo oft Himmel und Erden in der Hand / das iſt in ſelbigem Biſſen: Dann in ihm liegen alle Partes des Menſchen / und in Ihm haben alle Creata der Sphær und der Globen ſein volkommen Leib: Und alſo iſt der Leib der Himmel und Erde in der Hand des Eſſenden. Mirum in tanta voracitate Cœli ac Terræ Homini ilia non dudum rupta fuiſſe.

III.

Alii uno ſaltim Mundo non contenti Mundos tres, quatuor, plures commenti ſunt, Mundum *Ultra-Mundanum ſeu Angelicum & Intellectualem, Cœleſtem, Elementalem, Humanum* & in eo *Inviſibilem* quendam, prout id Hypotheſibus ſuis inſervire crediderunt: Mundum *Ultra-mundanum*, interprete Ingenioſiſſimo ſuorum temporum Viro *Joh. Pico Mirandulæ Comite præfat in Heptaplum* ſuum, Supremum omnium eſſe, eundemque a Theologis *Angelicum*, a Philoſophis *Intellectualem* dictum a nemine ſatis pro dignitate deſcribi poſſe: Proximum ei *Cœleſtem*, poſtremum omnium *Sublunarem* ſeu *Elementalem*, hunc quem nos incolimus; Hunc *Tenebrarum Mundum*, illum *Lucis*, *Cœlum* ex Luce & Tenebris temperari. Hunc *Gen. I. v.* 1. 2. per *Aquas* notari, fluxam inſtabilemque ſubſtantiam, il-

lum per Ignem *Lucis* candore & loci ſublimitate, *Cœlum* Naturæ mediæ eſſe, idcirco ab Hebræis *Eſchamajim* quaſi *ex Eſch & Majim* ex Igne & Aqua compoſitum nuncupari: In *Sublunari* vitæ ac mortis viciſſitudinem, *in Ultra-mundano* vitam perpetuam & ſtabilem Operationem, in *Cœlo* vitæ Operationum, locorumque viciſſitudinem: *Hunc* ex caduca Corporum ſubſtantia, *illum* ex Divinæ mentis natura, *Cœlum* ex Corpore, ſed incorrupto & ex mente ſed mancipata Corpori conſtitui: Moveri *tertium* a *ſecundo*, *ſecundum a primo* regi: *Illum* Bruta & Homines incolere, in *Cœleſti* Planetas coruſcare, *Supercœleſtem* eſſe habitacula Angelorum. Subjicit deinde, *tres hoſce mundos* unum eſſe, non ſolum propterea, quod ab uno Principio & ad eundem finem omnes referantur, aut quoniam debitis numeris temperari & Harmonica quadam Naturæ cognatione atque ordinaria graduum ſerie colligentur; Sed quoniam quicquid in omnibus ſimul eſt Mundis, id in ſingulis contineatur, neq; eſſe aliquem unum ex iis, in quo non omnia ſint, quæ ſunt in ſingulis, ita tamen, ut quæ in Mundo Inferiori ſunt, in Superioribus itidem ſint, ſed meliori nota, & quæ in Superioribus ſunt, in poſtremis etiam viſantur, ſed degenere conditione & adulterata quaſi natura. Extare vero præter tres illos, *Quartum alium Mundum*, in quo ea omnia inveniantur, quæ ſunt in reliquis, huncq; eſſe *Hominem*, qui & propterea in Evangelio *Omnis Creaturæ* appellatione cenſeatur. Inde toto *Heptaplo* de ſingulis ſeorſim agit, *de Mundo Elementari* L. I. *De Mundo Cœleſti* L. II. *De Mundo Angelico* & *Inviſibili* L. III. *De Mundo Humano* ſ. de Natura Hominis L. IV. De *omnibus* deinde *Mundis* diviſim L. V. De *Mundorum*

inter

inter ſe & Rerum omnium Cognatione. L. VI. Ac denique *de Felicitate, ſ. Vita æterna* L. VII. Cunctisq; expoſitioni Capitis I. Geneſ. Operique Creationis ſex dierum ſe lucem affundere profitetur, quæ verbo attigiſſe hoc loco ſatis erit.

CAPUT III.

VERÆ SENTENTIÆ EXPLICATIO.

I. PHiloſophis Gentilibus *nihil certi de Creatione Hominis vel Mundi conſtitiſſe, adeoque nec ſatis digne de Natura Hominis loqui potuiſſe; Alios juſto altius in ejus Explicatione evolaſſe.*

II. *Hominem dici* Microcoſmum *nihil ſingulare, ſed Homini cum Mutis Animalibus commune eſſe: Veteres etiam de Animali in genere, non de Homine in ſpecie id accepiſſe.*

III. *Hominem dici* Animal Rationale *eſſe fœtum Philoſophiæ Ethnicæ, S. Scripturæ ignotum.*

IV. *Varii luſus in* Mundi & Microcoſmi *Nominibus, illaque Homini applicandi difficultas.*

V. Hominem referre DEI Imaginem *Prædicatum Homine dignum & S. Scripturæ conveniens eſſe.*

VI. *Philoſophemata* de Natura Generis *in Logicis, ejusque ad Naturam Hominis Applicatio*: Animali *ſimilitudinem intercedere cum Corpore Humano, non cum Homine.*

VII. Imaginis Divinæ, Intellectus, Rationis *Explicatio: Hominem eodem intuitu dici* Templum Spiritus S.

IIX. Mundum DEI Imaginem, Magnum Hominem, Patrem Hominis, Animatum *vane dici.*

IX. Poriſmata Practica *ex his præmisſis elicita.*

X. *Concluſio.*

I.

VIdimus hactenus varia Philoſophemata de decantata illa *Macrocoſmi & Microcoſmi Analogia*, eaque Troporum floſculis paſſim exornata; Sed *partim ex lacunis Gentilium* hauſta, quibus cum nihil certi de Origine Mundi vel Creatione Hominis conſtiterit, Cortices quoſdam Rerum tantum attigerunt & cum ulterius progredi non poſſent, inſtar Vulpeculæ Æſopicæ Vas vitreum lambere tentarunt, ſed pultem contentam deguſtandi locum nullum invenerunt: *Partim fiduciæ vaſti Ingenii* eorum inter Chriſtianos orta, qui cum ſuperiora corrigere vellent, in adverſum rapti ultra id quod ſcriptum eſt ſapere voluerunt, & altius evolantes, quam vires Ingenii Humani ferrent, in hyperbolica verba plurima eruperunt, ſed in nubes ſine Aqua deſinentia, vel certe telis Aranearum ſimilia opere ſubtilibus, ſed uſu nullis: Reſtatque proinde, ut miſſis hujusmodi ſpeculationibus θεοπρεπῶς, h. Deo digno modo de inſigni hac materia philoſophemur, ſolo Verbo ipſius contenti ejusque Sapientia fiſi, cum conſtet de Creatione & Hominis & Mundi neminem teſtari poſſe, quam ipſum Deum; Et quidem *procul omni ſublimitate ſermonis* I. Cor. II. *1.* media inter exceſſum ac defectum via juxta Regulam ejusdem Apoſtoli *Rom. XII. 3. Non plus ſapere quam oportet ſapere, ſed ſapere ad Sobrietatem.*

II.

Evicturi itaque Titulum, quem Diſſertationi huic inſcripſimus, *Hominem haut commode dici Microcoſmum*, dicimus id nec Hominis, nec Mundi Naturæ ſatis congruere, ejusque Paraſtaten in primo membro producimus *Gregorium Nyſſenum*, Patrem judicio

dicio Svidæ diſertiſſimum omnique Doctrina exuberantem, in admirando, eodem Judice, Opere de Creatione Hominis, ſeu ut vulgo inſcribitur *de Hominis Opiſicio* c. XVI. quo poſtquam varia de Statu ac præſtantia Hominis ediſſeruerat & ad Divinam vocem, *Faciamus Hominem ad Imaginem noſtram*, ſe rediturum receperat: *Quam exilia, inquit, & indigna magnitudine Hominis Exteri quidam ſibi imaginati ſunt conditionem Humanæ Naturæ, ſe eximie eam prædicare rati, ſi cum Mundi hujus machina conferrent:* Ως μικρά τε καὶ ἀνάξια τῆς τοῦ ἀνθρώπου μεγαλοφυΐας τῶν ἔξωθέν τινες ἐφαντάσθησαν τῇ πρὸς τὸν Κόσμον τοῦτον συγκρίσει μεγαλύνοντες, ὡς ᾤοντο, τὸ ἀνθρώπινον. Τῶν ἔξωθέν τινες quos dicit, ſunt Philoſophi Ethnici, revera οἱ ἔξω, quia extra Eccleſiam poſiti, adeoque & Verbi DEI ignari. Et hos dicit ſibi imaginatos fuiſſe, ἐφαντάσθησαν, ſeu vana ſpecie ſe aliosve deluſisſe, ſicut φάντασμα ſæpe de eo dicitur, cujus vana ſpecies nobis obverſatur. Quodnam v. eſt hoc φάντασμα? *Ajunt enim*, pergit Pater, *Hominem* Parvum Mundum *eſſe, qui ex Elementis iisdem, quibus Rerum Univerſitas, compoſitus eſſet*: Φασὶ γὰρ Μικρὸν εἶναι Κόσμον τὸν Ἄνθρωπον ἐκ τῶν αὐτῶν τῷ παντὶ στοιχείων συνεστηκότα. Subjicitque mox rationem improbandi: *Dum enim oſtentatione ejusmodi Nominis laudem Humanæ Naturæ tribuere voluerunt, ſui ipſorum obliti* non aliis quam Culicis aut Muris attributis *ipſi reverentiam conciliarunt*: Οἱ γὰρ τῷ κόμπῳ τοῦ ὀνόματος τοιοῦτον ἔπαινον τῇ ἀνθρωπίνῃ χαριζόμενοι φύσει λελήθασιν ἑαυτοὺς τοῖς περὶ τὸν Κώνωπα καὶ τὸν μῦν ἰδιώμασι σεμνοποιοῦντες τὸν ἄνθρωπον. Summa eſt, Prædicatũ illud *Microcoſmi* nihil ſingulare continere, aut ad dignitatem Hominis aliquid facere, ſed ipſi cum omnibus Animalibus commune, adeoque Homine indignum eſſe, quippe *Culices & Mures*, quos nominat Gregori-

us,

us, immo majora quoq; Animalia ipſoſq; Boves & Aſinos ſocios habituro. Veteres Philoſophos quoq; de Animali in genere, non de Homine in ſpecie, locutos fuiſſe in verbis illorum *præc. C. I. §. II.* adductis palam liquet; Ac licet Galeni verba ex Libris ejus *de Uſu Partium Corporis Humani* deſumpta ſint, non tamen ideo in ſpecie, quod *Tidicæus* vult, de Homine, ſed de Animali in genere accipienda eſſe, antecedentia & conſequentia eorum oſtendunt: De aliis etiam Animalibus paſſim loqui, non tantum ex *primis duobus Capitibus Libri I. ſed totis L. IV. V. & ſeqq. patet.*

III.

Videbitur quidem obſtare paſſim recepta *Definitio Hominis*: Nam ſi etiam *Microcoſmi* appellatio ad univerſa Animalia extendatur, non eo minus tamen ad Hominem quoque pertinebit, quia *Homo eſt Animal Rationale.* Sed R. I. Perſtare tamen Patris Inſtantiam, nihil ſingulare hoc Prædicato contineri, aut aliquid ex eo in honorem & laudem Hominis cedere. II. Ipſam hanc Definitionem quoque eſſe εὕρημα Philoſophiæ Ethnicæ meliorum ignaræ, ſed Dignitati Hominis prorſus adverſam, ob maximam ejus & Animalium diſſimilitudinem, qua multo longius ab univerſis, quam illa inter ſe diſtant. *Eundum poſt veſtigia Gregum noſtrorum, id eſt poſt Brutorum veſtigia, quæ ſunt in Nobis, quo quid miſerius, quid deſpicatius & contemptibilius,* inquit *Picus Mirandulanus Heptapli L. IV. Prooem.* Nec ſufficit dici, Hominem Animans quidem eſſe, *ſed eximium Animans,* nam non eo minus Animans erit, Gradus non variant ſpeciem: Animalia Majora, Elephas, Leo itidem eximia ſunt Animalia, Vermibus, Inſectis longe nobiliora, manent tamen Animalia; At Hominem multo longius

ſe diſtant, id demum prærogativam ipſi tribuit, qua ultra ſortem omnium Animalium evehitur. 2. Definitio hæc quoque S. Scripturæ ignota eſt, quæ Homines quidem conditionis ſuæ immemores in Brutorum ſortem compingit: *Homo nihil intelligens comparatus eſt Jumentis inſipientibus & ſimilis factus eſt illis. Pſ. XLIX. 21* Sed de ipſa natura Hominis, longe magnificentius loquitur: *Faciamus Hominem ad Imaginem Noſtram. Gen. I. 26.* de quo mox pluribꝰ. Opinio illa certe de Homine Animali apud Gentiles quosdã effecit, ut totum Genus Humanum non alio in loco quam quævis alia Animalia habuerint, primitusque natos vitam inconditam & belluinam egiſſe ac ſparſim ad paſtum exiiſſe crediderint, τοὺς ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας τῶν ἀνθρώπων ἐν ἀτάκτῳ καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰν νόμας ἐξιέναι, ut *Diodorus Siculus* ſcribit *L. I. f. 5.* Econtrario communi Experientia conſtat, Hominem naturali judicio donatum & præconceptis opinionibus vacuum non facile admiſſurum ſe Animal dici, at Creaturam Intelligentem ſiquis dixerit ſtatim acquieturum. Quod ſiquis ad inſtinctum quendam naturalem referat, quo Homo ſine prævia informatione ad ſenſum Naturæ ſuæ feratur, & inter ea collocet, quibus ſibi conciliatur ad ſe ac ſtatum ſuum conſervandum & quæ ſibi contraria ſunt pellenda, non repugnabimus. In Opinione vulgi utique ratio ejus quæri non poteſt; Hominem n. tq. Ens Intellectualè concipi ac deteriori in loco haberi nolle non Opinio vulgi, ſed veritas eſt Dignitati Hominis conveniens.

IV.

Deinde & *Mundi* Nomen tot ambagibus impeditum eſt,

ut incertum ſit, quis tandem & qualis ille Mundus ſit, cujus Homo *Microcoſmus* eſſe debeat. Nam *Deum ipſum Mundum* eſſe, quod Gentiles aliqui, & hodierni quidam ἄσοφοι voluere, contra Naturam Dei eſt, qui cum ſit infinitus, nihil eorum eſſe poteſt, quæ videntur, ſed cunctis hiſce aliquid eſt ſublimius. *Partem Mundi* quoque exiſtere Majeſtate Summæque perfectioni ejus adverſatur; Omnis pars n. reſpectu Totius ſui eſt quid incompletum; Cumque ſit Cauſa Efficiens & Conſervans Rerum omnium, jam non magis Mundi Pars dici poteſt, quam Navarchus Pars Navis, quam gubernat. *Conf. præc. c. I. §. 3. Ultra Mundanum* aliquem, *Angelicum, Inviſibilem* Mundum dici eſt repugnantia in materia, & merus luſus in verbis; Quomodo n. Mundus eſt, ſi *Ultra Mundum*, h. ultra ſe ipſum ſit? *Humanum Mundum* ſiquis dixerit, Hominem *ſui ipſius Microcoſmum* dicet. *Mundus Idealis* non eſt Mundus, ſed Idea Mundi, Conceptus de Mundo, quem qui alit, ſi ideo Microcoſmus eſt, quæſo quid erit, ſi Ideam Bovis, aut Equi conceperit? *Mundus Cœleſtis & Elementaris ſeu Sublunaris*, quia Corporei ſunt, verum quidem Mundum conſtituunt, ſed unum in individuo, non duos ſub una ſpecie comprehenſos, quales ne fingi quidem poſſunt: Nam ſi centies centena millia Corpora adhuc a DEO crearentur, Novum tamen Mundum haut conſtituerent, ſed ad complexum Corporum jam creatorum acceſſura & partes hujus Mundi futura eſſent. Sed & Hominis haut magnopere intereſſe ejusmodi *Microcoſmum* dici *præc. §. 11.* jam monitum fuit. Ne dicamus in tam operoſo conatu Analogiam quandã conquirendi, inſigni tamen eam parte deficere; Cum enim Partes Similares Majores Corporis Humani Cutis, Caro, Oſſa Terræ ac Montibus tq-Oſſaturæ Mundi haut difficulter aſſimilari poſſint, nullam tamen ejusmodi Majorem partem in eo videre eſt, quæ *Mari Magno* reſpondeat: Nam Veſicam ſiquis alleget, is non partium Corporis, ſed excrementorum ejus receptaculum oſtendet; Et Sanguinem ac Lympham Aquæ inſtar ipſi eſſe & per Venas, Arterias, Ductus Lymphaticos diſtribui facile quidem

dem concedi poſſet ; Sed Ventriculi Cordis nimis exigui ſunt, quibuscum Mare comparetur, cum id ſi non dimidiam, certe Tertiam Partem Geocoſmi conſtituat: Niſi quis *Mare Magnum* Minoritarum in ſubſidium vocare voluerit, quorum Privilegia ita dici apud *Choppin.* legimus *de Sacr. Polit. L. 11, f. 346.* quibusve ſolis proinde Gloria *Microcoſmi* relicta eſſet. Non minor difficultas in *Microcoſmo Inviſibili*, *Interno*, S. Scripturæ prorſus ignoto, quæ de *Interno Homine* quidem loquitur, *delectato Lege DEI Rom. VII. 22. Corroborato Spiritu DEI Eph. III. 16.* Sed qualem Fluddus deſcribit plane neſcit. *Duos Microcoſmos* in Homine jactare eſt *Microcoſmum in Microcoſmo* fingere; Et cur non hujus iterum *Microcoſmum*, Matricem nempe tenellulam in Matrice adhuc latentem produnt? Hominem Microcoſmum *Cute ſua* à Mundo, & hunc *Teſta* ab aliis ita dictis Mundis diſcerni prope ridiculum eſt. Mundum & Hominem in Identitatem & ταυτότητα compingi, abſurdum plane; Quis n. unquam tot Stellas, Animalia, Plantas, Lapides in uno Homine vel eminus oſtendit? Et ſi Cœlum ac Terra quovis Bolo continentur, jam quotidie Cœlum & Terra toties totiesq; devorarentur, quod abſurdisſimum. Breviter, Cuncta inſolitis & ambiguis loquendi modis turgent, quod intellectui ſatisfaciat, aut Sanæ rationi conforme ſit, nihil apparet. Siquis ſimilitudinem qualemcunque cauſetur, ei non prorſus adverſabimur; Sed Similia non probant, ſed illuſtrant, aſt hæc ne illuſtrant quidem, ſed quæ dicenda ſunt inſolitis vocabulis obſcurant & mixtis figmentis rerum nuſpiam exiſtentium confundunt. A proprietate verborum non eſt diſcedendum, nec Entia multiplicanda ſunt ſine necesſitate. Simus ſimplicioribus S. Scripturæ Verbis contenti, quæ Hominem nec Microcosmum, nec Animal vocat, nec plures Mundos novit, ſed uno contenta, primoque ſtatim Verſu primi Libri ſui eum indicat: *In Principio Deus creavit Cœlum & Terram.*

V.

In quo igitur, inquies, ſita Magnitudo Humana ſecundum Doctrinam Eccleſiæ, pergit Gregorius: Ἐν τίνι κατὰ τὸν Ἐκκλησιαστι-

κὸν λόγον τὸ ἀνθρώπινον μέγεθος. Eccleſiaſticam Doctrinam vocat, quam Scripturæ Doctrinam dicere potuiſſet; Sed Eccleſia eſt Columna veritatis, non quidem *Architectonica*, qua nitatur Doctrina Sacra, *ſed Politica*, cui placita Divina affiguntur, ſeu ex qva publicantur, adeoque Doctrinam Eccleſiæ dum dicit, Doctrinam S. Scripturæ ſimul indigitat, reſpondetque ſitum eſſe, non in ea quæ in Similitudine hujus Mundi creati conſiſtit, οὐκ ἐν τῇ πρὸς τὸν κτιστὸν κόσμον ὁμοιότητι, *ſed quod ſecundum Imaginem Creatoris facta ſit*, ἀλλ᾽ ἐν τῷ κατ᾽ εἰκόνα γενέσθαι τῆς τοῦ κτίσαντος φύσεως. Ac porro *Or. I. in Verba Faciamus Hominem f. 146.* Ubi poſtquam prolixe de Imperio Hominis diſſeruerat: *Quid igitur eſt Homo*, quærit; Et mox: *Ex iis, quæ de ipſo cognovimus & audivimus, eum definiamus*: Rejectisque vulgi Definitionibus; Neque n. *jam opus eſt, inquit, ut alienas Definitiones*, ὅρους ἀλλοτρίους, mutuemus, neque eas ab externa Vanitate ſumptas Orationi Veritatis, λογισμῷ τῆς ἀληθείας inſeramus. ὅρους ἀλλοτρίους quos vocat, ſunt Definitiones ex Philoſophia Ethnica, extra Eccleſiam poſitæ adeoque a vero alienæ, ſicut Dii alieni vocantur, qui veri Dii non ſunt. Et quid tandem ille λογισμὸς ἀληθείας Hominem eſſe dictitat? Reſponſio parata eſt: *Homo eſt Opus DEI ratione præditum ad ejus, a quo creatum eſt, Imaginem factum*: Ἄνθρωπος ἐστὶ ποίημα θεοῦ λογικὸν, κατ᾽ εἰκόνα γενόμενον τοῦ κτίσαντος: Verba ſunt, quæ, poſtquam expoſitum fuerat, quid Homo non eſſet, ut conſtaret etiam quid eſſet, ſubjicienda fuere; Neque enim unquam ſatisfacit quærenti, qui quid res non ſit exponit, niſi etiam quid ſit adjiciat.

VI.

Hæc ut paucis adhuc declaremus, ex Philoſophia Rationali notamus, uniuscujusque rei naturam deſcribi indicato ejus Genere ac Differentia, ſeu in quo cum aliis ſimilitudinem Naturæ habeat, & quo ab iisdem differat; Et Genus vulgo quidem in Logicis vocari videmus, *quod de pluribus ſpecie differentibus prædicatur in Quid*, ſed clarius dicetur conſiſtere in Communione ſeu Similitudine Naturæ cum aliis, adeo ut *prædicari de pluribus in Quid ſit* plura cum Re propoſita Similitudi-

nem

nem ſeu Communionem Naturæ habere; Ecque quando de Hominis Natura agitur, pariter de Genere ejus quæritur, quam ille cum aliis Similitudinem Naturæ habeat, ſeu quæ illa ſint, quibus cum Cōmunem Naturam poſſideat: Cumq; DEUS ſtatim in Conſilio Hominem creandi profeſſus ſit, ſe in Similitudinem Naturæ ſuæ ipſum recepturum: *Faciamus Hominem ad Imaginem & Similitudinem noſtram*, ſi de alia Similitudine ſoliciti eſſemus, id temere nec ſine contemptu Creatoris fieret, eoq; ſpretis omnibus Cōmentis Humanis in veritate Effati Divini merito acquieſcimus, utpote Excellentiæ ac Dignitati Humanæ convenientisſima, ac Gregoriū proinde recte Hominem *Opus DEI ratione præditum & ad Imaginem ejus factum* vocaſſe dicimus. Inſt. *Hujusmodi ſimilitudinem Naturæ quoq; Homini cum Animalibus mutis intercedere, cum æque ac Homo vivant & ſentiant*. R. Eſſe tantum Similitudinem Corporis Humani, non Hominis, cujus Corpus pars quidem eſt, ſed inferior, & hoc ſenſu Inſtrumentum Animæ tq. potiori inſerviens. *Quid ſumus Homines, niſi Animæ Corporibus clauſæ*, inquit *Arnobius c. G. L. II.* Et confidentius *Gregorius Nyſſenus* noſter *cit Or. 1. f. 143. Ego ſum ille, qui intus eſt Homo, quæ vero ſunt extrinſecus, non ego illa ſum, ſed illa ſunt mea; neque n. ego ſum Manus, ſed ratio quæ in Anima eſt*, τὸ λογικὸν τῆς ψυχῆς, *Manus autem Exterioris Hominis eſt pars: Quamobrem Corpus Hominis Inſtrumentum, eſt Animi Inſtrumentum, ſiquidem Homo proprie Animo cenſetur*; Ἄνθρωπος δὲ κυρίως κατ' αὐτὴν τὴν ψυχήν. *Faciamus Hominem ad Imaginem noſtram, h. Rationis illi præſtantiam tribuamus*, δώσομεν αὐτῷ λόγȣ περιȣσίαν. *Et præſit: Non inquit, faciamus Hominem ad Imaginem Noſtram, & iraſcatur, concupiſcat, mœreat; Perturbationes enim non cadunt in Imaginem DEI, ſed Ratio Perturbationum Moderatrix, ac Domina*, ὁ λογισμὸς τῶν παθῶν δεσπότης.

VII.

Jamque quid *Imago Divina* ſit iisdem verbis Gregorius expoſuit: *Faciamus Hominem ad Imaginem noſtram, h. tribuamus ei* λόγȣ περιȣσίαν: *Rationis præſtantiam* reddidit Interpres, at περιȣσίαν Græci etiam vocant, quæ pro maxime propriis

ac gratis facultatibus habemus. *Stephan. Lex. ad V.* περιεσία.
Rationem itaque dicit Imaginem Divinam Homini maxime propriam adeoque Eſſentialem eſſe, ab omnibus affectibus Corporis liberam: In quo cum conſentiant Veteres pariter ac recentiores Theologi, prolixo ad id excurſu haut opus eſſe autumamus. Sed paucis tantum tangendum, *quid ſit illa Ratio, ſeu,* ut alias dicitur, *Vis Intelligendi,* eamq; ex aliis Doctrinis noſtris dicemus conſiſtere *in Facultate aliquid in natura ſua cognoſcendi,* h. Quare, Quatenus, Quemadmodum, ut Seneca loquitur & ſolis Rationalibus datum eſſe ait *Ep. XCIV.* Quomodo & Deus ſincerum ſui Cultorem ſe ad uſum ejus vocaturum promittit *Pſ. XXXII. 10. Intellectum Tibi dabo & inſtruam Te in Via hac, qua gradieris,* h. rerum agendarum cognitione imbuam; Et à Brutis ſeparat. *v. 11. Nolite fieri ſicut Equus & Mulus, quibus non eſt Intellectus,* h. facultas cognoſcendi, quod natura rei agendæ exigit: Quæ cum alibi etiam ſatis expoſita ſint, hic pluribus non proſequemur. At Deus, quia eſt Ens ſumme Intellectuale, omnia perfectisſime ad intima Cordis uſq; cognoſcit, perfectisſime quoque juſtisſime ac ſanctisſime, prout natura uniuscujusque rei exigit, omnia vult & agit; Atque adeo Homo quoque in prima Creatione Imagine Divina ſeu Ratione donatus perfecta rem unamquamque cognoſcendi & ſecundum naturam ejus agere volendi facultate, eoque perfecta Sapientia, Juſtitia & Sanctitate ſecundum Intellectus Humani modum inſtructus fuiſſe, iisque per lapſum amiſſis per Redemptionem Chriſti, & Regenerationem per ejus Spiritum factam ad eandem denuo creatus ſeu inſtauratus eſſe dicitur. *Induite Novum Hominem, qui renovatur in Agnitionem Dei ſecundum Imaginem ejus, qui creavit eum.* Col. III, 10. *Qui ſecundum Deum creatus eſt in Juſtitia & Sanctitate Veritatis.* Epheſ. IV, 24. Unde & Corpora Fidelium *Templa Spiritus S.* vocantur. 1. Cor. VI, 19. Synecdoche Partis pro Toto, quia Spiritus S. Imaginem Dei in iis reparat, eoſque ad Cognitionem Dei reducit & in eadem conſervat. *Deus Domini noſtri Jeſu Chriſti, Pater Gloriæ det Vobis* Spiritum Sapientiæ & revelationis

in agnitionem ejus, illuminatos *Oculos Cordis Veſtri, ut ſciatis, quæ ſit ſpes vocationis ejus*, & *quæ divitiæ gloriæ hereditatis ejus in Sanctis.* Eph. *1.* 17. 18. Eoque in iis habitare dicitur; *Bonum Depoſitum cuſtodi per Spiritum S. qui habitat in Nobis.* II. Tim.I.14. Plura V. ap. Ames. *Sciagr. Catech. ad Dom. 20. f. 111.* & *ſeqq. An corpus etiam hac Imagine gaudeat,* quæri ſolet. ℞. Per ſe & quoad ſubſtantiam ejus, & quatenus conſtat figura tali, quali præditum eſſe videmus, nemo id facile dicet. Quia tamen totus Homo ad Imaginem Dei creatus eſſe dicitur, & Corpus nusquam in S. Scriptura ab ea excluſum legitur, eadem quoque gaudere cenſetur. 1. Quatenus Organis ad vires Animæ exercendas idoneis & accommodatis præditum eſt, cujusmodi nullum Animal habet, nulla quoque manentibus iisdem membris Ratio induci poſſet, quia nulla apta futura eſſent, per quæ Anima functiones ſuas exerceret. 2. Effectis Imaginis Divinæ quoque participat, qualia in hac Vita Imperium in Res creatas, in altera Immortalitas: Quod pluribus expoſitum *a Zanchio de Creat. Hom. L. III. c. 1.*

IIX.

Sed hiſce non contenti Philoſophiæ Ethnicæ Sectatores, & qui his ſimiles poſtea exorti ſunt, ſoli Homini hanc prærogativam haut reliquere: Qui ſi de *Angelis* intelligi vellent, nemo ipſis litem moveret, cum Filii Dei dicantur Hiob. I. 6. ab ipſo Chriſto Sancti prædicentur & Socii ejus futuri in Extremo Judicio. *Luc. IX. 26.* Semper vident faciem Patris, qui in Cœlis eſt, *Matth. XIIX. 10.* Gaudent ſuper Peccatore pœnitente *Luc. XV. 10.* Quæ Notæ apertæ ſunt Imaginis Divinæ in illis hærentis. Chriſtus quoque non quidem ad Imaginem Dei factus, attamen *Imago Dei Inviſibilis Coloſ. I. 15.* Figura Subſtantiæ ejus dicitur. Hebr. I. 3. Aſt illi *Mundum quoq; ad Imaginem Dei* conditum eſſe ex *Triſmegiſto* jactant: *Deum nempe duas Imagines ad ſuum exemplar finxiſſe, Mundum & Hominem;* Ac rurſus: *Mundum eſſe Dei Imaginem, Hominem vero Mundi* apud *Fluddum cit. P. II. f. 66. 67.* Quem ideo & *Primum Animal, Secundum ab illo Hominem* vocant. Quin & Mundum *Magnum Hominem* eſſe volunt. *Si Homo eſt Parvus Mundus, utique Mundus eſt*

Ma-

Magnus Homo, inquit *Picus Mirandul. Heptapli L. VII. fin. f.*:*61.* Ipſumque Moſen *Magnum Hominem* vocare putat. Darin kommen alle Gelehrten ſonderlich überein/ daß Sie die Welt nenen Μεγάνθρωπον, den groſſen Menſchen/ ſcribit nimis credule *Franc. Simon. in Microcosm. Didactico C. II. f. 422.* Etiam *Patrem Hominis*, huncque rurſus *Mundi Filium*, Κόσμου ἔκγονον, ut Mercur. Triſmeg. loquitur. Cuncta Humani Cerebri ſomnia a S. Scriptura alieniſſima; Si n. Mundus *Dei Imaginem* habet, quæ quæſo indicia Intellectus & Voluntatis edit? Quæ ejus Sanctitas, Juſtitia, Sapientia? Si eſt *Magnus Homo*, ubi ejus Membra Organica, eaque Animæ Rationali attemperata? Ubi Caput, Brachia, Crura? Et cur non etiam Magnus Culex, Magnus Bos dicetur, ac fortaſſis ille, quem vulgus Judæorum fabulatur in Die Extremi Judicii mactatum iri. Si Mundus Pater eſt ac Homo ejus Filius, jam quæ dicuntur de Homine, æque de Mundo ut Parente dici poſſunt. Ergo Mundus etiam equitat, navigat, ſecat, pingit, aliave agit & patitur, quæ Homini alias conveniunt. Quo argumento B. Parens meus in hac materia utitur *Exercitat. Theol. XXV. f. 518.* Et vero *Mundum* ſaltim *Animatum* cum Platone aliisq; Gentilibus Philoſophis fatebimur. R. Ne hoc quidem, vel aliam Animam & Spiritum Mundi nos agnoſcere, quam vim, potentiam ac virtutem primitus cuique rei a DEO inditam, cunctorumque inter ſe Ordinem & Convenientiam, qualem prædicat S. Scriptura *Pſ. LXXIV. v. 15. 16. 17.* & inprimis *Pſ. CIV. toto.* Mundus eſt Ens Complexum univerſarum Rerum Animatarum & Inanimatarum, neque magis Animam habet, quam Navis merces ſimul ac Homines vehens, quæ juſto ordine quidem compacta, ſed ideo animata non eſt. Qui altius evolant vix ſeipſos intelligunt, nec argumenta eorum aliquod robur habent, quod pluribus oſtenſum *à Calovio Syſtem. Theol. T. III. Art. V. Q. 6.* & B. Parente meo *cit. Exerc. XXV. f. 520. ad 529.*

IX.

Supereſt, ut Poriſmata, quædam ex Gregorii noſtri Doctrinis, quibus Dignitatem Hominis prolixe aſtruxit,

eaque

eaque in pauca tantum Verba ac veluti conſpectum univerſarum contrahenda ſubjiciamus: Ac I. quidem *Quod in Te admirandum eſt*, inquit, *Homo ne contemſeris*: Parvus quidem es, ut opinaris, ſed magnum Te Creatio præſens deprehendet &c. *Or. 1, in Verba Fac. Hom. f. 140*, 2. Et de Corpore quidem: *Cogita quemadmodum formatus ſis: Naturæ tuæ Artificium conſidera: Dei manus eſt illa, quæ Te formavit; Lauda Effectorem Tuum* Or. 11. f. 155. 3. *Quando effigiem aliquam cernis diligenter elaboratam & exemplar optime referentem, non ipſam laudas, ſed Pictorem admiraris: Quapropter ut* mea non alterius eſſet admiratio, reliquit mihi, ut ad ejus Similitudinem fierem. *Eſtote perfecti, ſicut Pater veſter cœleſtis perfectus eſt*: Vides quomodo nobis Dominus illud ad Similitudinem reddat; *Quoniam Solem ſuum oriri facit ſuper malos & bonos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos, Si oderis ſcelera, ſi injuriarum memoriam deleveris, ſi heſternas ſimultates, & inimicitias oblivione voluntaria depoſueris, ſi fratrem amore, benevolentia, benignitate, miſericordia complexus fueris*, DEO ſimilis evades. *Habeas igitur* Imaginem ex eo, quod rationis es compos, Similitudinem autem, quia virtutem, probitatem & bonitatem *amplecteris. Or. 1. f. 150.* 4. Eamque proinde illuſtrem in illis conſpici, *qui vitam ſuam ad Virtutis normam accurate exegerunt*; Sicque Moſen, aliosque Moſi ſimiles formam Divinæ Imaginis puram conſervaſſe. *De Opif. Hom c. XIIX. f. 94.* 5. E contrario ſiquis eo mentis facultatem pertrahat, ut *Rationem ſervire morbis Animi* cogat, univerſam Naturam *in aliam quaſi figuram* redigi, *& eximiæ formæ in Imaginem Brutam fieri* commutationem, *eod. c. XIIX. f. 93.* Evertique Homini per Imaginem Divinam conceſſum Imperium. *Ad imperandum natus es*: Quid ergo perturbationibus ſervis? *Cur Dignitatem Tuam abjicis?* Cur Te peccato dedis in Servitutem? Cur Te conſtituis mancipium Diaboli? Rerum conſtitutus es Princeps, *cur Naturæ Tuæ gravitatem projeciſti?* Or. 1. f. 144.

X.

Hæc de famoſa illa & tot elogiis decantata materia, in qua ſi ultra S. Scripturam ſapere noluimus, nemini id diſ-

pliciturum confidimus. Nec tamen impedimus, quo minus quis ea utatur, nam ſi Hominem Vermem, Glebam Terræ, Bullam Aquæ vocare licet, quid ni etiam *Microcoſmum?* Quin potius Ecſtaſin bene ſentiendi de Homine dicemus; Sed *exoterico ac vulgari*, non *exquiſito & acroamatico* loquendi genere nec majori in loco habendã, quam Similia quævis alia, quæ externa quidẽ ſpecie ſe commendant & intellectũ de mulcent, ſed non ſatiant; Qui e contrario, audito Imaginem Divinam de Homine vere, non per Metaphoras prædicari, idque quod maxime Hominis intereſt continere, terrenis omnibus ipſum non adæquare, ſed imponere, eoque totam menſuram Dignitatis Humanæ implere, nec altius iri poſſe, ſponte acquieſcit, miſſisque Comparativis Elogiis omnibus uno complexu acceptat, quod hactenus traditum fuit, & Senecam in crepera illa luce Cognitionis ſuæ Divinæ etiam ſenſiſſe legimus *Ep. CXXIV.*

In quo & ipſi deſinimus *Nullo modo Tibi prodeſſe poſſum magis, quam ſi Tibi Bonum Tuum oſtendo, ſi a mutis Animalibus ſeparo, ſi cum DEO pono.*